

Jack London

CHEMAREA STRĂBUNILOR

Traducere de:
DAN STARCU

MINERVA

București, 2017

CUPRINS

Chemarea străbunilor.....	3
Povestiri	117
Bărbatul de pe drum	119
Cei de la Forty Mile	133
Legea pistei	149
Povestea lui Naass.....	163
Revederea	219
Cronologia vieții și a operei	243
Repere istorico-literare	245

Capitolul I

ÎN SĂLBĂTICIE

*Străvechi și rătăcitoare dorințe
Rup lanțul de obișnuințe.
Se trezesc, din somn hibernal,
Strămoșii sălbaticiei ființe.*

Buck nu citea ziarele, altminteri ar fi știut că necazul se zămislea și că asta nu-l privea doar pe el, ci pe orice câine voinic, cu mușchi tari și cu blană lungă și călduroasă, de la Puget Sound până la San Diego.

Asta pentru că oamenii, scotocind prin întunericul arctic, găsiseră un metal galben și fiindcă vapoarele și companiile de transport profitau enorm de respectiva descoperire, cărând mii de indivizi care se repezeau spre ținuturile nordice. Tipii aceia voiau câini, iar animalele dorite de ei erau dulăi voinici, cu mușchi puternici, capabili de mari eforturi, cu blănuri care să-i apere de ger.

Buck trăia într-o casă uriașă din Santa Clara Valley, cea mereu plină de soare. Locul se numea „Ținutul judecătorului Miller“. Era ceva mai retras de la drum,

pe jumătate ascuns între copaci, printre care se putea vedea veranda răcoroasă ce înconjura clădirea.

De casă te puteai apropia pe niște alei pietruite ce șerpuiiau printre pășunile întinse, pe sub pâlcurile de ploi înalți.

Mai în spate, lucrurile aveau chiar dimensiuni mai impresionante decât cele din față. Acolo se găseau marile grajduri, unde o duzină de bărbați și de băieți munceau, șirurile de case ale celor care lucrau la vie, locuințele rânduite ordonat ale argaților, via, pășunile verzi, livezile, straturile cu căpșuni.

Se mai afla acolo instalația de pompare a fântânii arteziene. Nu lipsea nici rezervorul uriaș din ciment unde băieții judecătorului Miller se îmbăiau dimineața și se răcoreau în fierbințile după-amiezi.

Peste această imensă avere stăpânea Buck. Aici se născuse el și trăise primii patru ani din viață.

Adevărat, existau și alți câini. Trebuiau să existe și alți câini într-un loc atât de întins, dar ei nu contau. Ei veneau și plecau, stăteau în cotețele lor supraaglomerate sau în obscuritatea casei, ca Toots, mopsul japonez sau Ysabel, cățelușa mexicană fără păr, făpturi ciudate ce rareori își scoteau nasul pe afară sau puneau piciorul pe pământ.

Pe de altă parte, existau foxterrierii, câțiva cel puțin, care lătrau amenințători la Toots și la Ysabel, care-i priveau prin ferestre, apărați de o armată de servitoare înarmate cu mături.

CHEMAREA STRĂBUNILOR

Dar Buck nu era nici câine de casă, nici de curte. Întregul regat îi aparținea. Sărea în piscină când voia, se ducea la vânătoare cu fiii judecătorului, le escorta pe Mollie și Alice, fetele judecătorului, în întunericul serii sau în zori de zi.

În nopțile de iarnă, zăcea la picioarele judecătorului, lângă focul ce ardea cu zgomot în căminul din bibliotecă. Îi căra în spinare pe nepoții judecătorului sau îi dădea de-a rostogolul prin iarba și avea grijă să nu pățească nimic rău pe la fântână, grajduri sau prin alte locuri.

Printre terrieri, el pășea cu măreție. Pe Toots și pe Ysabel nici nu-i băga în seamă. Era rege, stăpânea peste tot ce mișca, se târa sau zbura din ținutul judecătorului Miller, inclusiv peste oameni.

Tatăl său, Elmo, un imens Saint-Bernard, fusese tovarășul de nedespărțit al judecătorului, iar Buck preluase atribuțiile părintelui său. Nu era la fel de mare, cântărea doar o sută patruzeci de livre, adică vreo șaptezeci de kilograme, pentru că mama lui, Shep, fusese din rasa ciobănesc scoțian.

Totuși, o sută patruzeci de livre, la care se adăuga demnitatea provenită din respectul pe care i-l arătau toți ceilalți, îl făceau să se comporte ca un rege.

Timp de patru ani, trăise ca un aristocrat. Se născuse cu o anumită mândrie. Chiar era puțin egoist, ca un boier de la țară, din cauza singurătății în care viețuia de atâția ani.

Nu devenise însă un câine răsfățat, se ferise de așa ceva. Vânătoarea și delicia deplasărilor prin vastele întinderi de pădure și de câmpie îl făcuseră să nu se îngrașe și îi întăriseră mușchii. La fel ca rasele de câini din zone mai reci, plăcerea de a se bălăci în apă îi menținuse și îi întărise sănătatea.

Așa se prezenta câinele Buck în toamna anului 1897, când aurul găsit la Klondike atrăgea toți bărbații către Nordul înghețat. Dar Buck nu citea ziarele și nu știa că Manuel, unul dintre ajutorii de grădinar, însemna pentru el o cunoștință nedorită.

Manuel avea un păcat de moarte. Îi plăceau jocurile de noroc. De asemenea, avea o încredere oarbă în acest sistem. Asta avea să-l trimită în iad, căci, pentru a juca îi trebuiau bani, iar câștigurile sale de ajutor de grădinar nu-i permiteau decât să-și întrețină nevasta și numeroșii săi copii.

Judecătorul se afla la o întâlnire la Asociația Viticultorilor, iar băieții se ocupau cu organizarea unui club de atletism în noaptea de neuitat a ticăloșiei lui Manuel. Nimeni nu i-a văzut, pe el și pe Buck, ieșind prin livadă, la ceea ce dulăul credea a fi o plimbare.

Și, cu excepția unui bărbat singuratic, nimeni nu i-a văzut ajungând într-o mică gară cunoscută drept College Park. Bărbatul acela a discutat cu Manuel și i-a dat niște bani.

- Ai fi putut împacheta mai bine marfa înainte de a o livra, zise străinul arțăgos, iar Manuel dublă frânghia groasă pe sub zgarda lui Buck.

CHEMAREA STRĂBUNILOR

- Să ții bine de ea, spuse ajutorul de grădinar și celălalt îi făcu semn din cap că așa va face.

Câinele acceptase funia cu demnitate. Nu mai purtase așa ceva, e adevărat, dar se învățase să aibă încredere în oamenii pe care îi știa. Îi considera ca fiind mai înțelepți decât el însuși. Dar când frânghia trecu în mâinile celuilalt, Buck mârâi amenințător.

Își manifestase astfel nemulțumirea și credea că se înțelesese asta ca o poruncă. Dar, spre surprinderea lui, funia i se strânse de gât, astfel că se sufocă.

Înfuriindu-se de îndată, se aruncă asupra bărbatului, care-l întâmpină în plin salt, îl apucă de undeva din apropierea gâtului și-l aruncă pe spate.

Apoi funia se strânse mai tare, nemiloasă, în vreme ce Buck se zbătea furios, cu limba scoasă de un cot și gâfâind din răputeri.

Niciodată, în viața lui, nu fusese tratat așa de rău și nu fusese așa de furios. Dar forțele îi slăbiră, ochii i se holbară și nu mai știu nimic până când trenul plecă și doi oameni îl aruncară în vagonul de bagaje. Ceea ce află apoi fu că limba îl dorea și că se găsea într-un fel de căruță. Șuieratul ascuțit al locomotivei îl lămurii. Călătorise deseori cu judecătorul și știa cum este când te afli într-un vagon de bagaje.

Își deschise ochii și în ei se citea mânia dezlănțuită a câinelui furat. Bărbatul sări să-l apuce de beregată, dar Buck fu mai rapid ca el. Fălcile îi apucară mâna și nu-i dădură drumul până ce nu-și pierdu iar cunoștința.

- Aha, are năbădăi, zise bărbatul, ascunzându-și mâna mușcată de privirile paznicului de la bagaje, ce fusese atras acolo de zgomotul luptei. Îl duc pentru șeful meu până la Frisco. Un veterinar nebun de acolo crede că-l poate vindeca.

În ceea ce privește călătoria din noaptea aceea, bărbatul a vorbit mai clar despre sine într-un adăpost din spatele unui salon din San Francisco.

- Nu iau decât cincizeci de dolari, a mormăit el. N-aș fi făcut-o pentru mai puțin de o mie de dolari, bani gheață.

Mâna îi era înfășurată într-o batistă însângerată, iar pantalonul îi era rupt în partea dreaptă, de la genunchi până la gleznă.

- Cât a luat celălalt? întrebă barmanul.

- O sută, i se răspunse. Nu vreau să iau nici eu mai puțin, așa că ajută-mă!

- Asta înseamnă o sută cincizeci, calculează barmanul. Și face atât, altfel sunt un dobitoc.

Răpitorul își desfăcu bandajul și se uită la mâna sa rănită și însângerată.

- Dacă nu mă îmbolnăvesc de hidrofobie...

- Asta e doar din cauză că te-ai născut ca să mori spânzurat, râse barmanul. Hai, ajută-mă să scoatem marfa! adăugă el.

Uluit, suferind cumplit din pricina durerilor de la gât și limbă, pe jumătate mort, Buck încercă să le facă față celor care-l torturau. Dar fu aruncat jos și răsturnat de câteva ori, până când îi scoaseră zgarda grea, din

CHEMAREA STRĂBUNILOR

aramă, de la gât. Apoi îl dezlegară și fu băgat într-o cușcă strâmtă.

Acolo zăcu tot restul nopții, furios, cu mândria grav rănită. Nu înțelegea ce însemnau astea toate. Ce voiau de la el străinii aceia?

De ce îl țineau în cușca aceea, atât de îngustă? Nu știa de ce, dar se simțea amenințat de alte nenorociri. De câteva ori, în timpul nopții, sări în picioare când ușa adăpostului se deschisese, așteptându-se să-l vadă apărând pe judecător ori măcar pe băieți.

Dar, de fiecare dată, nu se ivea decât chipul umflat al barmanului care se holba la el la lumina slabă dată de o lumânare de seu. Și de fiecare dată, lătratul vesel ce se năștea în gâtulejul lui Buck se transforma într-un mârâit sălbatic.

Dar barmanul l-a lăsat în pace.

Dimineața, au intrat acolo patru oameni și au luat cușca. Mai mulți călăi, și-a zis Buck, căci arătau cumplit, erau niște făpturi hidoase și zdrențăroase, iar câinele s-a repezit la ei și i-a amenințat de dincolo de gratii. Ei au râs de el și l-au zgândărit cu bețele pe care le prindea în colți, până a priceput că asta îi distra. Atunci s-a așezat cuminte și i-a lăsat să urce cușca într-un vagon. După care el și cușca în care era închis au trecut prin mai multe mâini.

Funcționarii de la serviciul de mesagerie rapidă s-au ocupat de el. A fost dus în alt vagon. Apoi l-au transportat un camion, alături de niște cutii și pachete. A fost urcat pe un vapor cu aburi. Apoi a ajuns într-un

depou de cale ferată și până la urmă depus într-un vagon expres.

Timp de două zile și două nopți, vagonul acela a fost tras de locomotive care șuierau. Buck nu a băut apă, nici nu a mâncat în acest timp. Furios, îi întâmpina pe cei care se apropiau de cușca lui cu un mârâit amenințător.

Pe oameni îi distra felul în care se zbătea el în spațele barelor. Râdeau de el și își băteau joc de soarta lui. Mârâiau și ei și lătrau asemenea câinilor, dădeau din mâini și croncăneau.

Era o prostie, pricepea asta. Dar asta nu-l împiedica să se înfurie. De foame nu-i mai păsa, dar lipsa apei îi împingea mânia până la turbare.

Fiindcă era destul de sensibil, felul prost în care era tratat făcuse ca gâtul și limba să i se inflameze.

Se bucura de un singur lucru: funia îi fusese scoasă de la gât. Aceasta le dăduse lor un avantaj nedrept. Acum, că fusese scoasă, avea să le arate el! Nu avea să-l mai lege vreodată de gât!

Cel puțin acest lucru fusese hotărât. Pentru că două zile și două nopți nu mâncase, nici nu băuse și fusese chinuit, strânsese în el atâta mânie că vai de primul ce avea să-i cadă în labe!

Ochii îi erau acum injectați, iar el se transformase într-un nebun furios. Nici măcar judecătorul nu l-ar fi recunoscut. Iar funcționarii din expres au respirat ușurați când l-au mutat în trenul spre Seattle.

CHEMAREA STRĂBUNILOR

Patru bărbați au cărat apoi cușca din vagon până într-o curte înconjurată de ziduri înalte. Un om voinic, îmbrăcat cu un pulover roșu, pe gât, a semnat în registru pentru primire.

Acela trebuia să fie, a ghicit Buck, cel care urma să-l tortureze, așa că a urlat cu sălbăticie, printre gratii. Omul a rânjit, apoi a adus un ciomag și o toporișcă.

- Doar n-o să-l scoți acum din cușcă? l-a întrebat un bărbat.

- Ba da, a răspuns celălalt și a izbit cu toporișca în barele cuștii.

Ceilalți patru s-au împrăștiat de îndată și s-au urcat pe ziduri, gata să se uite la un asemenea spectacol.

Buck s-a repezit acolo unde lemnul fusese zdrobit, apucând cu colții și luptându-se să lărgească deschizătura. Toporișca izbea în continuare. Era clară intenția bărbatului în pulover roșu de a-l elibera.

- Hai, ucigașule cu ochi însângerați! zise el, când făcu o deschizătură destul de mare ca trupul câinelui să poată trece pe acolo.

Imediat după aceea, aruncă toporișca și luă ciomagul cu mâna dreaptă.

Iar Buck părea într-adevăr un ucigaș cu ochii însângerați, atunci când ieși din cușcă, cu blana zbârlită, cu spume la gură, cu o privire turbată. Drept către bărbatul acela își lansă cele o sută patruzeci de livre de furie strânsă în zilele de chin.

În plin salt, cum fălcile îi erau gata să-l apuce pe om, simți o zguduitură atât de puternică încât îi

străbătu tot trupul și îi închise botul. Se răsuci prin aer, căzând pe pământ pe spate și pe o parte.

Nu mai fusese lovit vreodată până atunci cu un ciomag și nu înțelegea. Cu un fel de mârâit, pe jumătate lătrat, se ridică iar în picioare și sări. Urmă din nou izbitura ce-l făcu să se prăbușească la pământ.

De data asta pricepuse că era vorba de bătă, dar nebunia lui nu știa ce înseamnă să te ferești de ceva. De câteva ori sări și de tot atâtea ori ciomagul îl readuse pe pământ.

După o izbitură cumplită, se târa, prea amețit ca să mai sară.

Se holba nelămurit, cu sângele țâșnindu-i din gură și din urechi, cu frumoasa lui blană pătată. Apoi bărbatul înaintă și îl lovi intenționat cu bâta peste bot.

Toată durerea îndurată până atunci fusese nimic în comparație cu aceea. Cu un urlet ce părea al unui leu, se aruncă iar asupra omului. Dar acesta, trecându-și ciomagul în mâna stângă, îl izbi cu sânge-rece sub falcă. Buck descrie un cerc complet prin aer, apoi se prăbuși în cap și pe piept.

Se repezea pentru ultima oară. Omul lovi cu viclenie, iar câinele căzu iar pe jos, fără cunoștință.

- Se pricepe să frângă dulăii, asta cred eu, strigă entuziasmat unul dintre spectatori.

- Frânge și coioți, în fiecare zi și de două ori mai mulți duminica, îi răspunse altul, apoi se urcară în căruță și dădură bice cailor.

CHEMAREA STRĂBUNILOR

Buck își reveni, dar nu mai avea puteri. Zăcea acolo unde căzuse, de unde se uita la bărbatul în pulover roșu.

- Răspunde la numele de Buck, silabisea acesta, uitându-se peste scrisoarea barmanului care îl anunțase despre cușcă și conținutul ei. Buck, băiete, continuă el cu un glas plăcut, ai primit lecția meritată și acum ar fi bine să uiți ce s-a întâmplat. Ai aflat care-ți este locul, eu îl știu pe al meu. Fii un câine bun și totul va fi bine. Fii unul rău și scot eu untul din tine. Ai înțeles?

În timp ce vorbea, îl mângâia pe capul atât de bătut pe bietul dulău. Chiar dacă durerea era cumplită, Buck nu mai protesta.

Când omul îi aduse apă, bău cu multă poftă. Apoi mănca niște bucăți de carne crudă chiar din mâna bărbatului care îl bătuse.

Fusese bătut, știa asta, dar nu răpus. Pricepuse, odată pentru totdeauna, că nu avea nicio șansă de câștig în fața unui om cu un ciomag.

Învățase o lecție pe care nu avea să o mai uite vreodată. Ciomagul a fost o revelație. A însemnat pătrunderea în regatul sălbăticeii.

Întâmplările din viață au îmbrăcat, de atunci, o formă mai cumplită. Ca să le facă față, a început să apeleze la viclenia latentă din făptura lui.

Pe măsură ce treceau zilele, veneau alți câini, în cuști ori legați cu frânghiile. Unii tăcuți, alții urlând, alții furioși, ca el. Unul după celălalt treceau în stăpânirea omului cu pulover roșu.

CUPRINS

Fragment din jurnalul lui Emil Codrescu (iulie-august 189...)	3
Cronologia vieții și a operei	183
Repere istorico-literare	187

Bălțătești!... O improvizare de bâlci, pe șoseaua care vine de la Piatră, trece prin mijlocul satului, strâmbă, șerpuind printre râpi, și se duce la Târgu-Neamțului, înconjurată de singurătăți.

Lume multă, care vrea să petreacă și nu știe cum. Doamnele, ostentativ fără treabă, umblă în rochii de casă și cu capul gol... Domnii, cu jambiere și șepci impermeabile, trec la poștă, peste drum de hotel, înarmați cu *alpenstock*-uri, strânse energic în pumn la nivelul bărbiilor înțepenite și importante. Peisaj meschin. O colină întinsă, tristă, pătată de câțiva arbori schilozi, ascunde munții dinspre apus.

Nicio „cunoștință“. Sistem infailibil: în genere, atitudini nesociabile; în specie, evitarea parcului. Pe drumul, inevitabil, din „centru“ – cufundat în lectura unui ziar. (Am un număr din *Voința națională* încă din București.)

Plictis odihnitor. Lectură plăcută, reconfortantă: cataloagele câtorva librării străine și un dicționar portativ, cărțile de căpătâi care, împreună cu Diogen Laerțiu, repertoriu de cancanuri și idei antice (amintit

Garabet Ibrăileanu

adesea de Coco Dimitrescu în „prelegerile“ lui nocturne de la Cosman și găsit din întâmplare la un anticar), alcătuiesc biblioteca mea estivală.

Cataloagele – pentru momentele de lirism intelectual. Unele cărți le-ai cetit. Ți-aduci aminte și împrejurările. (Era pe vremea...) Câteva... stai la îndoială. Iată una pe care vrei s-o cetești de zece ani și nu știi pentru ce n-ai reușit încă, cu toate că o ai în bibliotecă. Pe aceasta, deși ilustră, ai ocolit-o neconținut. De ce?... Câteva, mai interesante, ai să le comanzi cu siguranță. Le însemni cu o cruce. Pe cele mai importante, cu două. De la o vreme observi că ți-ai pierdut forța de inhibiție, și crucile duble devin tot mai dese. Atunci, pe cele „câteva mai importante“ le însemni cu trei cruci, care, în curând, încep să-și piardă și ele valoarea selectivă... Iată tratatul dispărut din bibliotecă de mult: cine ți l-a confiscat sub formă de împrumut? Treci în revistă pe împrumutătorii probabili cu un sentiment neplăcut. Iată și volumul (firește, de poezii) în care ai trimis Elizei declarația de dragoste... Eliza...

Trei perne sub cap și țigările pe măsura de alături, ca să-ți rămână spiritul absolut liber de corp și de griji, și lectura catalogului, cu toată atenția, ca să nu treci cu vederea nicio carte – se poate imagina voluptate mai esențială?

Dicționarul – pentru momentele când spiritul vrea să ia contact mai concret cu lumea realităților în sine. După un instrument de teslărie, o pasăre (uneori ai și figura alături; păsările din dicționare au întotdeauna

mutra mirată și comică), apoi o prepoziție cu înțelesurile ei subtile, demonstrate prin exemple naive. Și tot așa, în partea a doua, la numele proprii – un rege merovingian, un promontor, o primadonă italiană. Visezi la regele pletos, la promontoriul care împinge departe în mare un oraș cu nume ciudat, și mai cu seamă la diva care a debutat la Neapole și a fost pe rând (sau aproape) metresa unui duce, a unui conte, a unui tenor și, apoi, nevasta unui bancher. Nu mai e dicționar. E un roman în notații sugestive.

Dar azi am recetit paginile lui Diogen Laerțiu despre Epicur. Ataraxie. „Apatie“... Frica de acțiune a omului lipsit de energie impulsivă... Teroarea de răspundere a intelectualului prea lucid și prea mult preocupat de urmările faptelor lui. Decadența Greciei. Antipodul „bestiei blonde“. *„L'homme, ivre d'une ombre qui passe, porte toujours le châtiment d'avoir voulu changer de place...“*¹ Mulțumit cu puțin, ca să poată suporta viața... Indulgent cu alții, sever cu el însuși. Inspiratorul tuturor endemonologiilor amabil-pesimiste. Neînțelese de proști și de porci, care traduc „plăcerea“ lui subtilă și detașată în plăcerea lor trivială și-l stropesc cu noroiul indignării lor ipocrite.

Sunt interesante aerele aristocratice pe care și le ia în micile stațiuni „balneare“ și „climaterice“ toată lumea

¹ „Omul, amăgit de-o umbră care trece, își poartă neconținut osânda de-a fi voit să-și schimbe locul...“ (lb. fr.)

Garabet Ibrăileanu

„*La peau, le cerveau, les nerfs* – zice Charcot³¹, maestrul nostru al tuturor – *tout ça va ensemble*.”³² Epiderma ei fină ilustra, într-adevăr eclatant, generalizarea maestrului. Și cunosc destul de bine anatomia ca să știu că de la vârful degetelor piciorului și de la vârful degetelor mâinii pielea se afinează treptat, izolând tot mai puțin pulsația vieții.

Când a venit în cerdac, mi s-a părut curios că-i simplă și naturală, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic... Dar de unde putea să știe, ba încă să realizeze, ceea ce se întâmplase, că de azi înainte demența mea a intrat într-o altă fază? Pentru femei, piciorul bărbatului este indiferent. Pentru ele, a spus-o un alt maestru, nu există tentația și tortura imaginilor.

Corpul unei femei tinere – elasticitatea lui, rotunzi-mile calde, finețea și luminozitatea epidermei – este realizarea formală și structurală cea mai desăvârșită a materiei vii, este miracolul suprem înfăptuit de natură după miliarde de dibuiri și încercări neizbutite, este terminul ultim al evoluției cosmice.

A devenit unică. (Credeam că am pierdut pentru totdeauna facultatea de a uniciza o femeie.) Începe să-mi fie scump tot ce e al ei și, mai scump decât totul, ușoara asimetrie a gurii, când zâmbeste, care multiplică farmecele zâmbetului ei. Dar mi-e scump nu numai

³¹ Jean-Martin Charcot (1825-1893), medic francez, cunoscut prin lucrările sale despre bolile nervoase.

³² Pielea, creierul, nervii... toate acestea merg laolaltă (lb. fr.).

ADELA

tot ce este ea și tot ce face ea, ci și rochiile ei (mai ales rochiile ei!), mantila ei, galoșii ei mici, adorabili, și săculețul ei, din care am scos într-un moment, când era în altă odaie, batista mototolită de mâinile ei și am respirat-o!

De câtăva vreme, pe lângă vocea ei obișnuită, înceată și uneori parcă înăbușită, Adela are în unele momente o altă voce, tare, sonoră, categorică, o voce de *grande-dame*, pe care nu ai recunoaște-o că e a ei dacă ar vorbi fără s-o vezi. Glasul ei încet, cald parcă de căldura pieptului ei, e glasul femeii emotive, care exprimă frazele abrupt, al femeii cu tulburătoarea asimetrie a gurii când zâmbește. Glasul celălalt, sonor și categoric, e al femeii cu umerii largi, cu ușoara și ușor impertinenta acvilinitate a nasului. (Și al femeii care simte că e stăpână?)

Îi vorbesc neconținut de prietenia mea. În realitate mint, ori, mai exact, îmi fac iluzii. Prietenia e încredere reciprocă, e comuniune între suflete, dar ceea ce e gândul meu de fiecare moment și interesul capital al vieții, tocmai aceea ascund de ea. Iar interesele și soarta ei îmi sunt atât de scumpe, încât dacă ea ar fi fericită cu oricare altul afară de mine, i-aș urî fericirea cu sălbăticie, atât de mult suntem prieteni! Și dacă mi s-ar impune alternativa de a o vedea înăbușită de patimă în brațele altuia ori neînșuflețită pe catafalc, nu știu ce aș abhora³³ mai puțin, așa de mult îi sunt prieten...

³³ A abhora - a detesta, a avea oroare de... (din lb. fr. *abhorrer*)

Garabet Ibrăileanu

Prietenia noastră a murit odată cu cea dintâi bătaie de inimă pentru ea, fiindcă foamea selectivă de femeie, numită impropriu și aproape în derâdere iubire, este întoarcere la animalitate, este, gândind bine, o impulsie sinistră. (În momentul suprem al iubirii, femeia are în brațele ei un pitecantrop!) Și tot atunci a murit și prietenia ei, când, conștient sau inconștient, a simțit că a încetat de a fi pentru tine ființa pur spirituală, că-i vrei ființa fizică, orice declarație de amor, oricum ar fi exprimată, tacit sau prin cuvinte, fiind, în esența ei, o cerșire a corpului, considerată de femeie, fie că consimte sau nu, ca o „propunere rușinoasă”. Admirația, unicizarea, idealizarea - *mitul* creat de inteligență și imaginație pe instinctul brut - acopăr realitatea cu maldăre de flori, și atâta tot!

Sufletul i-l iubesc sau, mai exact (fiindcă cuvântul este pe de o parte debil și pe de alta impropriu), i-l ador numai întrucât este expresia ființei ei intime: senzații, emoții, imaginație, turnura spiritului - femeia din ea. Opiniile, ideile ei, dacă n-au timbrul vieții ei, mi-s absolut indiferente, deși tot ce spune mi se pare inteligent (și desigur *este*, căci acum trei ani, când n-o iubeam, *era* inteligentă). Mai mult. Cealaltă femeie interesându-mă total, aceasta, care-i ia locul, mă impacientează. Îi simt doar farmecul ochilor, glasului, gesturilor, care sunt și ale celeilalte, îi simt prezența, victorioasa ei prezență, care anihilează tot ce nu-i ea și al ei (așadar, și ideile ei nepersonale). Dar ea respiră numai viață, candoarea